

РЕЦЕНЗИЯ

на конкурса за професор по 3.5 Обществени комуникации и информационни науки (журналистика – книгата като медия), обявен от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ в Държавен вестник, бр. 53, 18.06.2013 г. с единствен кандидат доц. д-р Милена Иванова Цветкова

Рецензент: проф. д-р МИЛКО ПЕТРОВ

I. ОЦЕНКА ПО ПРОЦЕДУРАТА НА КОНКУРСА

В конкурса за професор се явява само един кандидат – **доц. д-р Милена Иванова Цветкова**. В рецензията си ще се придържам към изискванията на Закона за развитието на академичния състав (чл. 29, 30), Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав (чл. 60, 61) и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ (чл. 114, 116).

Кандидатката отговаря на всички изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“, съгласно чл. 114 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Доц. д-р Милена Цветкова е представила прецизна лична документация с безупречно техническо изпълнение, а именно: а) Автобиография; б) Два списъка на научни трудове и научно-приложни разработки – единият е пълен библиографски списък за периода на цялата научна кариера на кандидатката (1994-2013 г.) с общо 247 заглавия (от които 1 дисертационен труд, 15 книги, съавторство в 3 енциклопедии, 135 студии и статии, 5 предговори и послеслови на книги, 30 участия в научни форуми, 7 ръководства или участия в екипите на научноизследователски проекти, 17 рецензии, редактиране на 13 книги, 18 научнопопулярни интервюта и др.); вторият списък е на публикациите, представени за участие в конкурса от периода след участието в предходния конкурс за научното звание „доцент“ (2002-2013 г.); в) Авторска справка за научните приноси в трудовете и г) Три справки за цитиранията на научните трудове и научно-приложните разработки (от

Университетска библиотека, от Националната библиотека и личен архив на цитиранията, проверен и признат от експертите в посочените библиотеки).

II. АКАДЕМИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА КАНДИДАТА

Милена Цветкова получава през 1999 г. научната степен „доктор по социология” след докторантура по „Социология и психология на читателя и четенето“ към катедра „Библиотекознание, библиография и научна информация“ при ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“. През 2000 г. печели конкурс за асистент в Софийския университет, катедра „Печат и книгоиздаване“ на ФЖМК и на 01.02.2001 г. е назначена на длъжност „старши асистент“ на основен трудов договор. В края на същата 2001 г. участва в конкурс за доцент по шифър 05.04.10. Журналистика (Теория на четенето), обявен от Факултета по журналистика и масова комуникация на СУ. След съревнование с още един кандидат печели конкурса и през 2003 г. Президиумът на ВАК ѝ присъжда научното звание „доцент“.

Академичен и административен опит

- Преподавател на ОТД в Софийския университет „Св. Климент Охридски” (от 01.02.2001 г. до момента).
- Ръководител на магистърските програми „Печатни медии” (2004-2007 г.) и „Книгоиздаване” (2004-2011 г.) във Факултета по журналистика и масова комуникация на Софийския университет „Св. Климент Охридски”.
- Ръководител на Кандидатстудентски курс по Журналистика при Факултета по журналистика и масова комуникация на Софийския университет „Св. Климент Охридски” (2005, 2007 г.)
- Член на директорския съвет на школа за кандидатстудентски курсове по Журналистика на ФЖМК, с решение на Факултетния съвет от 28.10.2008 г.
- Член на Комисията по атестирането на ФЖМК при Софийския университет „Св. Климент Охридски”, избрана от Общото събрание на 25.10.2011 г.
- Член на Комисията по качеството на ФЖМК при Софийския университет „Св. Климент Охридски”, избрана от Факултетния съвет на 09.04.2013 г.
- Представител на ФЖМК в Библиотечния съвет на Софийския университет „Св. Климент Охридски” с решение на Деканския съвет, протокол №03 от 3.11.2008 г.

III. ПРЕПОДАВАТЕЛСКА И УЧЕБНО-МЕТОДИЧНА ДЕЙНОСТ

Автор на иновативни профилиращи дисциплини за обучението във ФЖМК:

От 2001 г. до днес Милена Цветкова разработва и преподава уникалните за България лекционни курсове „Книгата като медия”, „Книга и лайфстайл“, „Еротика на книгата”, „Теория на четенето”, „Читател и четене”, „Съвременно световно книгоиздаване”.

Пионерски са и лекционните курсове, които е канена да чете като хоноруван преподавател в други факултети и университети - „Комуникационна екология” (Исторически факултет на СУ), „Информационен комфорт в съвременната култура” (Факултет по изкуства на ЮЗУ “Неофит Рилски” – Благоевград), „Видове комуникации в медиите: Книга и печат” (Филологически факултет на ВТУ “Св. Св. Кирил и Методий”).

От 2004 г. въвежда общофакултетските лекционни курсове „Писане на дипломен проект и работа с източници” и „Методика на научноизследователския проект”. А от 2006 г. Факултетният съвет ѝ е гласувал доверие да води образователния курс за докторантите във ФЖМК „Методика на дисертационното изследване”.

Милена Цветкова е научен ръководител на 6 докторанти по научната специалност 3.5. Обществени комуникации и информационни науки във ФЖМК и на около 100 дипломанти от образователно-квалификационните степени „бакалавър“ и „магистър“.

Извънаудиторна дейност – учебно-практически занятия, консултации, методична дейност:

- **Учебни занятия в практическа среда извън Софийския университет**
  - 1) В Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий” – читалня №7 „Книгознание, библиотекознание, библиография и научна информация”, отдел „Библиографско и информационно обслужване”, лабораторията по „Рестаурация и консервация на книгата“, Дигитална библиотека – учебни екскурзии по дисциплината „Книгата като медия“, спец. Книгоиздаване, II курс курс (уч. 2005-2013 г.).
  - 2) В Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий” – Национална агенция за ISBN, отделите Депозит, Комплектуване и Международно комплектуване, Национална библиография, Официални издания – учебни екскурзии по дисциплината „Съвременно световно книгоиздаване“, спец. Книгоиздаване, II курс (уч. 2003-2013 г.).
  - 3) В Националното читалище на слепите „Луи Брайл“ с фонд от издания за незрящи, технология на издаването на брайлови книги и периодични издания, електронна библиотека за незрящи – учебни екскурзии по дисциплините „Книгата като медия“, „Съвременно световно книгоиздаване“ в спец. Книгоиздаване, II и III курс (уч. 2003-2012 г.).
- **Организатор на учебен проект със студенти от специалността “Книгоиздаване” в Софийския университет с цел дефиниране на профила на “Четящия българин” във вид на мото, девиз или лого.** Инициативата е проведена на 17 април 2006 г. в рамките на Национална кампания “Четяща България
- **Организатор на публична лекция на президента на Федерацията на**

европейските издатели **Фъргъл Тобин** на тема „Ще оцелее ли книгата? Възможности, предизвикателства и перспективи пред европейското книгоиздаване“, 29 май 2012 г. от 16 ч. в зала 13 на Факултета по журналистика и масова комуникация при Софийския университет.

- **Академичен наставник** на 17 студенти от професионалното направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки по проект „Студентски практики“ на МОН (BG051PO001-3.3.07-0002, Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ на Европейския съюз) за 2013-2014 г. Работодатели на студентските практики: Национална библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, ОКИ Столична библиотека, Институт за литература – БАН. Достъпно на: <http://praktiki.mon.bg/sp/?m=6&p=10>
- **Съставител и редактор на Научна библиография (2000-2013)** на преподавателите във Факултета по журналистика и масова комуникация на Софийския университет. Съдържа персонални библиографски списъци на 51 преподаватели (42 на основен трудов договор). Публикувано на 8.03.2013. Достъпно на: http://uni-sofia.bg/index.php/bul/content/download/103203/782473/version/1/file/PUBLICATION_FJ_MC_SU_2000_2013New.doc
- **Съставител на Ръководство за изготвяне и защита на дипломни работи (2013, 75 с.)** на Катедра „Печат и книгоиздаване“ във Факултета по журналистика и масова комуникация при Софийския университет, прието на Катедрено заседание, протокол №9 от 8.04.2013 г.

V. ЕКСПЕРТНА ДЕЙНОСТ

- Експерт към Националната агенция по оценяване и акредитация (НАОА), комисия по Социални и правни науки и национална сигурност, професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (2013 г.)
- Експерт към Фонд „Научни изследвания“ при МОН, Постоянна научно-експертна комисия (ПНЕК) по Обществени и хуманитарни науки (2013 г.)
- Член на Работната група при МОН за провеждане на Национална кампания за насърчаване на четенето с акцент върху ключовия компонент – четене с разбиране, със Заповед №РД 09-1618/07.11.2011 г. на Министъра на образованието, младежта и науката.

Опит в акредитационни процедури във висшето образование в България

- Член на Комисията за подготовка на доклада-самооценка за **институционална акредитация** на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (1.06.2005-31.08.2005 г.).
- Член на Комисията за подготовка на доклада-самооценка за **институционална акредитация** на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (1.06.2011-31.08.2011 г.).
- Член на Комисията за подготовка на доклада-самооценка за **програмна акредитация** на професионалното направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (1.03.2005-26.04.2005 г.).

- Член на Комисията за подготовка на доклада-самооценка за **програмна акредитация** на професионалното направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки в Софийския университет „Св. Климент Охридски” (6.03.2012-28.03.2012 г.).

Доц. д-р Милена Цветкова е била член на 4 научни журита за присъждане на научната и образователната степен „доктор”

Член на редакционни колегии

- Член на международната редколегия (стилов редактор) на „Медии и обществени комуникации”. Научно електронно списание за медии, PR, журналистика, бизнес комуникация и реклама. Издание на Университета за национално и световно стопанство. ISSN 1313-9908. (от 25.09.2008 г. до момента) - www.media-journal.info
Както в това списание „*Медии и обществени комуникации*”, така и в още едно научно онлайн списание - „*Медиите на 21 век*”, издавано от ФЖМК при Софийския университет, Милена Цветкова създава единен стил на библиографиране на източниците и уникалните за българските периодични издания „цитат формати”. И двете списания през м. март 2012 г. получиха наградата „Златен плакет” на Съюза на българските журналисти.
- Научен редактор на специализираната поредица Enthusiast Libris – „Книги за книгата” на издателство Enthusiast, гр. София (от 2011 г. до момента).

IV. ОСНОВНИ НАУЧНИ, НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ И НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИ ПРИНОСИ

Приносите на научните трудове на доц. Милена Цветкова са в изследването, обяснението и прогнозирането на научните категории „книга“ и „четене“ с компетентно приложение на интердисциплинарен подход между науките за книгата, четенето, комуникациите и медиите.

Кандидатката участва само с трудовете си от периода след предходния конкурс за научното звание „доцент“ (2002-2013 г.) – с общо **117** заглавия. От тях **9** са книги – 4 монографии, 2 учебни издания и 3 биобиблиографии (една книга със заглавие „Анатомия на изданията“, описана под номер 2.18, правилно не е депозирана за рецензиране, тъй като е под печат); **101** студии и статии, **5** предговори и послеслови на книги **1** ръководство на научноизследователски проект.

Авторката ни предлага нова научна концепция за книгата като „медия” – теория и методология за нейното изследване. Общонаучното изследване на книгата е допълнено с изследване на зоната на сцепление (медийността) между книгата и читателя. Оперира се с новоизведената дефиниция за „книгата като медия” (**труд 2.13**).

Трябва да отбележим факта, че монографията „Книгата като медия” (труд 2.13) е спечелила национален конкурс „Научни монографии, тематични сборници, справочници, енциклопедии и българска научна периодика” на Фонд „Научни изследвания“ при Министерство на образованието, младежта и науката през 2011 г. Публикувана е по проект НИМ01 108 с период на изпълнение 15.12.2011–15.08.2012 г.

Книгата е резултат от 12-годишен изследователски труд, започнат като авторски лекционен курс, който кандидатката преподава в Софийския университет от 2001 г. Но изследванията на Цветкова върху книгата като медия започват още с дисертационния ѝ труд „Четенето – антиманипулативен филтър: Индивидуалност и аудиовизуална манипулация“, защитен през 1999 г. (конкретно параграф 1 на III глава, озаглавен „Книгата – средство за междуиндивидуална комуникация“). Там за пръв път авторката е дефинирала изследователския си обект – книгата – в комуникационен ракурс като „субект в комуникацията в ролята на източник на информация, материализирана върху печатен носител, масово или ограничено тиражирана, но предназначена за междуиндивидуално, „епистолярно“ общуване.“ [виж и труд 2.13., с. 26]

До днес в България не е публикувана монография върху медийната същност на книгата или върху взаимодействието между книгознанието и медиазнанието. Не е издаван и труд, посветен на книгата като начин (технология) за комуникация, тоест в единството на генезиса, процеса и резултата от този процес. Като съседно на тази област издание е единствено монографията на проф. дфн Ани Гергова „Книгознание” (1995 г.).

Целта на изследването е изграждане на комплексно знание за научната категория „книга“ в контекста на медийната теория и теориите на масовата комуникация с оглед на позиционирането и функционирането ѝ в медийната система.

Тезата на изследването е, че книгата е първата изобретена медия в човешката история и е неотменен фактор в историята, настоящето и бъдещето на всяка цивилизация. Книгата стои в самата основа на медийната пирамида и понеже в нея е програмиран моделът на масовите комуникации всеки по-късен медиен формат е вторичен спрямо нея – само диверсифицира и усъвършенства иманентните ѝ характеристики. Монографията е композирана в три дяла по принципа на субординацията: I дял – теория (понятиен апарат и закономерности), история и методология на книгата като медийна категория – единство на съдържание и форма (главите 1-8); веднага след това тези два компонента на „книгата като медия“ са разгърнати поотделно: II дял – книгата като медийно съдържание/текст/душа

(главите 9-11) и III дял – книгата като медийна форма/носител/тяло (главите 12-17 до края). Обединяваща тези два дяла е непрекъснатата проверка (апробиране) по комуникационната формула за „медия“ = медийно съдържание (текст) + медиен код (език) + медиен носител (тяло).

За първи път в България е предложен анализ на книгата като социално-комуникационен феномен – като най-старата медия, програмираше и модела на масовата комуникация.

Принадлежността на дисциплина „Книгата като медия“ към учебните планове на университетските специалности „Книгоиздаване“, „Печатни медии“ и „Преса и медии“ е позволила на М. Цветкова да изгради действително своя теория за книгата по принципа на дуалната система – обвързване на науката с практиката. Доказано присъстват конкретни научно-теоретични приноси. Използвани са основно 8 научни модела: класическите модели на комуникацията и на масовата комуникация; генеалогичните модели на феноменологията и културната антропология; спиралният модел и моделът на спиралната динамика; пирамидалният модел; моделът на матрьошката; моделът на тетрадата на М. Маклуън; моделът на комуникационния цикъл на книгата на Р. Дарнтън, моделът на многослойна академична е-книга на Р. Дарнтън. Създадени са 8 нови модела за изследване на книгата: триизмерна концептуална схема на книгата като медия (средата и участниците в комуникационното взаимодействие, а не като носител или канал); модел на йерархична медиакултурна пирамида; холографски пирамидално-спирален модел на еволюция на книгата; модел на книгата като мултимедийна апликация в матрьошка; системен модел на книгата като последователност от посреднически звена; модел на цикъла на обратната връзка с книгата в осем фази; медийно съдържателен модел на книгата; модел на модалностите на книгата като тяло. Предложена е нова периодизация на развитието на книгата в медийно археологична триада – т.нар. медийна биография на книгата в три фази (пред-Гутенбергова, Гутенбергова и пост-Гутенбергова книга). Категоризация на пред-Гутенберговите книги е по методологичната схема за книга като единство от *медиен код* и *медиен носител*. Според медийния им код се открояват пет категории („жива” книга, предметна или мнемонична книга, пиктографска книга, идеографична или рисувана книга, клинописна книга). Според медийния носител, който от своя страна има две характеристики – форма и произход, са четири вида. Така според медиаформата си архекнигите са два вида: *статични* и *портативни*. Според произхода на медианосителя също са два вида: *неорганични* (минерални) и *органични* (растителни и животински). Подробен анализ е направен на пет

категории пред-гутенбергови книги: каменна книга (книга-скала, книга-стена, книга-колона, книга-монумент, книга-стела); глинена книга (таблет или плочка, призма, цилиндър, съд и др.); метална книга (златна, бронзова, медна, сребърна, оловна и др.); книга–свитък (от папирус, бамбук, палмови листа, плат, пергамент и др.) и книга–кодекс (от дървени восъчни таблички, папирус, пергамент, хартия и др.). Принос към моделирането и класификацията на книгата като тяло на основата на феноменологичните теории за предметността и телесността е схемата „модалности на книгата като тяло“. Доказана е тезата за книгата като интегрален цивилизационен проект между форма (носител) и функция (четене). За първи път е изследвана и обобщена ролята на книгата като композиционен елемент в интериорната иконография чрез интеграция на знания от социологията и психологията на четенето с емпирично проучване на промените в обитаемата среда на читателя. Доказан е процесът на естетическа реабилитация на книгата като медия в съвременния интериор. Изводът е, че тъй като връзката с книгата – четенето е не социално, а физическо действие, съвременният читател преоткрива хармонията като организира своите „места за четене“ с комплекс от претенции и към функционалността, и към ергономичността на книгите. За първи път е осъществен SWOT анализ на конвенционалния медиен носител – хартията (с пълнотекстов анализ в приложение и с количествен анализ в диаграми), за да се докаже същността ѝ на надежден „медиум за запис“. Формулирани са 8 аксиоми за хартията като медия и е очертан приносът на новата научно-приложна област „хаптика“ към науката за четенето и книгата.

Авторката има принос в обогатяването на социално-психологическото знание за книгата и четенето. Развит е авторски възглед за неизследваната функционалност на книгата като деструктивно, манипулативно и рисково средство за комуникация. Приложен е информационно-рецептивен подход към явленията „манипулативна“ и „опасна“ книга. За да се квалифицира една книга като опасна, трябва да има криминален „интерфейс“ между съдържанието и деянието – доказан престъпник, прочел книгата като инструкция. В смисъла на „книгата като медия“ са доказани два типа „опасни книги“: насърчаващи доказано криминално поведение и съучастници в престъпни актове. Изводът е, че опасността е заложена в съдържанието, но проявлението ѝ зависи от мнемата на читателя, което прави опасността/вредата от книгата субективна и променлива. В този аспект е предложена типология на манипулативната книга, базирана на съдържанието (в девет типа – развлекателни и хедонистични книги; infotainment и edutainment книги; еротични и порнографски книги; дезинформационни книги; лъженаучни книги; пропагандни и PR книги; религиозно спекулативни и сектантски книги; „черни“ книги; негационистични и

екстремистки книги). Обектът „книга“ е поставен в съпоставителен ракурс с новите медийни форми – аудио комуникация, аудиовизуална комуникация, дигитална комуникация, трансмедийна комуникация. Дефинират се пет медийни продължения на традиционната печатна книга, наречени пост-Гутенбергови книги (аудиокнига, аудиовизуална книга, електронна книга, дигитална тотална книга и трансмедийна книга).

Публикацията *„Книгата в проекта на “асиметричната цивилизация”* е приносна в две сфери – в социологията на книгата и четенето и в политическата библиология. Осъществен е пръв опит да се открие ролята на книгата като медия в актуалните дебати за асиметричната информация, асиметричната цивилизация и асиметричните войни. Парадоксите на асиметричната цивилизация са потърсени в динамиката на световната неграмотност, в социологическата картина на четенето и в ролята на читателите за разгръщането на асиметричната реалност, с присъщите ѝ позитиви и негативи за развиващото се „общество на знанието“. В студията *„Рефлексивна проекция на книгата: Медиалогичен модел за изследване на обратната връзка“* е публикуван уникален алгоритъм за информационен мониторинг на обратната връзка с книга, който се апробира в учебна среда от 2003 г. до днес.

Библиотеката като елемент от системата на книгата – като медиатор и като среда за четене, е обект на друга част от студии, статии и научни доклади (*„Комуникационен мениджмънт“*, *„Виновни ли са библиотеките за ръста на престъпността“*, *„Библиотеките – виновни, до доказване на противното“*, *„Младото“ четене срещу библиотеката“*, *„Библиотеката – неактуално място за четене“*, *„Библиотеката – грешница“*, *„Библиотечен хонорар за автора“*, *„Авторски хонорар за библиотечно заемане“*). Принос към културологичните и историческите аспекти на науката за книгата е и авторска част на Милена Цветкова в книгата на Умберто Еко и Жан-Клод Кариер *„Това не е краят на книгите“* от 2011 г. (виж трудове 3.123, 4.4). А именно: предговор, илюстрирано приложение, библиографии на книгите на тримата автори, индекс от 1330 рубрики и 465 бележки под линия (всички несъществуващи в оригиналното френско издание).

Кандидатката ни предлага и практически иновации в сферата на книгоиздаването. Иновативността на книгата „Книгата като медия“ (труд 2.13.) се изразява в три детайла: това е първата у нас научна печатна книга с 1) тематичен видеотрейлър, 2) със собствен уеб сайт с разширено съдържание и 3) с QR код върху корицата на печатното издание, чието сканиране чрез смартфон, таблет или друг електронен четец отваря върху дисплея уеб сайта на книгата.

Едноименният уебсайт „Книгата като медия“ (<http://book-as-media.enthusiast.bg>) разгръща печатната книга в т.нар. хибриден формат с разширено съдържание. Онлайн публикуваното съдържание, допълващо печатното издание, включва: резюме на книгата; биографична справка за автора; пълната библиография към монографията; четири показалци – на личните имена, на заглавията на анализирания произведения, предметен и географски; видеотрейлер. Българското издание на книгата на Умберто Еко и Жан-Клод Кариер **„Това не е краят на книгите“** (труд 4.4), редактирано от М. Цветкова, е иновативна флипкнига (flipbook) – печатното тяло е надстроено с уникален паралингвистичен слой. Във външното поле на страниците са заложени стоп-кадри, които при бързо прелистване пресъздават движеща се анимация. Сценарият включва 18 илюстрации, изобразяващи 18 фази в еволюцията на формите на книгата. Периодът покрива около 17 000 години битие на идеята за „книга“ (от праисторията до днес). В края на изданието е поместено приложението „Еволюция на книгата в кадри“ с опис на всяко изображение от flipbook анимацията. Целта на тази компресирана и визуализирана хроника на метаморфозите на книгата е да събуди интереса на още по-широк кръг читатели с демонстрация на неподражаемостта на Гутенберговата книга да комбинира визуални ефекти и традиционен печат, да надгражда информационните си пластове с допълнена реалност, да се самообогатява като медиен носител.

Публикациите на М. Цветкова са също така ангажирани с повишаване на научната, публикационната и информационната култура („*Информационна култура: Името на четенето*“, „*Търсецията човек: Репутацията на библиографската култура*“, „*Издателят като читател*“, „*Какво чете издателят*“, „*Информационната култура като фактор на писмената цивилизация*“) на автори, изследователи, редактори т.н. Основните изследвания в тази област са три – „*Наука със стил: Писане на дипломен проект*“ (2013), „*Цитирането: Стандарт и стил*“ (2013) и научният проект „*Анатомия на изданията: Медийно рецептивно форматиране на книги*“ (2013).

Книгата „*Цитирането: Стандарт и стил*“ е първото в България издание на тази тема с научно-методична насоченост. Целта на изложението е да синтезира и аргументира дейността „цитиране“ и като стандарт, и като авторски стил, и като метанаучна дейност по управление на метаданните на публикациите и мениджмънт на позоваванията. Изходна точка в изложението е обективната ситуация в България по отношение на стандартите за публикационната дейност и в частност – овладяването на комуникационната практика на цитиране в научните публикации, в учебните и академични текстове. Изданието изследва

седем съдържателни аспекта на културата на цитиране и предлага авторски методични материали, дадени в приложение към книгата. Приноси за методологията на книгата, за приложните аспекти на книгознанието и читателознанието, както и за академичното обучение по професиите на книгата, са две учебно-методични издания (трудове 2.16 и 2.17). Книгата „Книги и четене в аудиовизуална трансмедийност: Филмова база данни за емпиричното книгознание“ (2013) е научен проект по Фонд „Научни изследвания“ при СУ. Съдържа богата и добре организирана база данни на филми и екранизации с мотива за книгата, четенето, читателя и библиотеката. Приносът на изданието е в следните аспекти: създаване на ново изследователско поле за книгата и четенето в парадигмата на аудиовизуалната трансмедийност; поставяне на интердисциплинарни основи на научното преосмисляне на отношенията „книга – филм“, „писмено – аудиовизуално съдържание“; осигуряване на територия за взаимодействие на книгознанието с новите методи като аудиовизуалната антропология, визуалната социология и др.; повишаване на информираността за интерпретациите на мотивите за книгата, четенето, читателя, библиотеката и библиотекаря в световното филмопроизводство; аргументиране на екранизацията като пълноценен обект на книгознанието.

„Книги на въображението: Методика за учебни проекти „Моята книга мечта“ и „Алтернативни тела на книгата“ (2013) е учебно издание за нуждите на обучението във ФЖМК на СУ. Тази своеобразна учебно-експериментална задача по проектиране на „Книгата мечта“ и „Алтернативни тела на книгата“ е методологично осмислена с убедеността, че както всяка наука, така и науката за книгата трябва да развива прогностичното мислене. Приносът на изданието е в приложението на методите на визуалното и пространственото мислене към прогностиката в книгознанието.

Приноси за теорията на четенето са студиите *„Неврофизиологични основи на четенето“ (2012), „Социологическите проучвания на читателската активност и съдържателната читателска култура: Дефицити и дисфункции“ (2012), „Неуловимият читателски избор: Библиопсихологична симетрия между книгата и читателя“ (2013).* Конкретни приноси в научното знание за четенето и читателите съдържа учебно-методичното издание *„Книги и четене в аудиовизуална трансмедийност“ (2013).* В студията *„Културните практики „четене“ и „гледане“: Методика на паралелната авторефлексия“ (2009) е публикувана авторска методика за съпоставителен анализ между рецепцията на книга и нейната екранизация, наречена методика за медиарецептивно авторефлексивно (автопроециращо) изследване. В редица публикации са изследвани и обобщавани промените*

в поведението на читателите („Капризите на младото поколение читатели“; „Self-made читателят срещу топ-листите“; „Млади“ vs „стари“ читатели“; „Младото“ четене срещу библиотеката“; „Библиотеката – неактуално място за четене“; „Easy-културата: Как опростяването усложни кризата между поколенията читатели“, „Награди за читателя – тактика в медийните войни за печелене на вниманието“, „Връзката издатели – читатели: Издателски модел за благодарни читатели“, „Парадоксите в поведението на съвременния читател: Примери от България“).

Три от книгите на кандидатката са приноси за областта на академичната персонална библиография в България (трудове 2.9, 2.10, 2.11). Методологичната теза, с която се работи, е публикувана в отделна статия – „Библиографията като медия“ (труд 3.58). Посредством биобиблиографски метод са изградени систематизирани модели на авторското наследство на трима преподаватели от Софийския университет – проф. Веселин Димитров (2004), проф. Андрей Пантев (2004, второ ел. издание от 2004) и проф. Марко Семов (2004, второ ел. издание от 2006). В резултат на този подход днес разполагаме с пълни информационни бази за бъдещи исторически, културологични, социологични, литературоведски и библиотековедски изследователски проекти.

VI. ЗНАЧИМОСТ НА ПРИНОСИТЕ ЗА УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКАТА, ПРЕПОДАВАТЕЛСКАТА И ПРАКТИЧЕСКАТА ОБЛАСТ

С преценката за непосредствената приложимост в практиката на научните ѝ решения Цветкова е канена да изнася публични лекции на семинари на професионални общности и професионални обединения в София и в страната:

Значимо отражение на научните и учебно-методичните приноси на Милена Цветкова е създадената от нея и редактирана специализираната поредица „Книги за книгата“ Enthusiast Libris на издателство Enthusiast, гр. София. От 2011 г. до момента в тази поредица са публикувани 4 книги.

Важен факт е, че това е първото и засега единственото книгоиздателство в България, чийто управител, редакционен, маркетингов и PR екип са абсолвенти от специалността Книгоиздаване в СУ, респективно – студенти, дипломанти и един докторант на доц. М. Цветкова.

VII. ОЦЕНКА НА АВТОРСКОТО УЧАСТИЕ ПРИ ПОЛУЧАВАНЕ НА НАУЧНИТЕ ПРИНОСИ

Награди и номинации:

- Номинация за млад учен на Софийския университет „Св. Климент Охридски” от ФЖМК (2001 г.)
- Номинация за млад учен на Софийския университет „Св. Климент Охридски” от ФЖМК (2004 г.)
- Награда на Издателска къща „Алма комуникация” за принос (2012)
- Награда за голям теоретико-практичен принос през 2011-2012 г. в областта на медиазнанието, комуникацията, връзките с обществеността, рекламата и книгоиздаването от електронното научно списание за изследвания, анализи и критика „Медиите на 21 век” (newmedia21.eu) на ФЖМК (2012)

VIII. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ ПО РЕЦЕНЗИРАНИТЕ ТРУДОВЕ

а) По отношение на монографията „Книгата като медия“ могат да се отправят някои забележки като:

– Недостатъчно развита е главата „Книгата като средство за манипулация“ в пълната ѝ типология от девет типа – развлекателни и хедонистични книги; infotainment и edutainment книги; еротични и порнографски книги; дезинформационни книги; лъженаучни книги; пропагандни и PR книги; религиозно спекулативни и сектантски книги; „черни” книги; негационистични и екстремистки книги. Анализирани са само два подбрани ракурса – на религиозно-манипулиращата и на политическо-манипулиращата книга.

– Създава се впечатлението, че ненужно натежава графично-изобразителния материал в изданието „Книгата като медия“

б) В много трудове кандидатката оставя впечатление за свръхцитиране на използваните източници и недостатъчно открояване на собствената, оригинална авторска теза, която безспорно и категорично присъства, но понякога е „замъглена” от широката ерудиция на М. Цветкова.

в) Недостатъчно представяне на респектиращата по обем продукция на научни форуми в чужбина

IX. ЛИЧНИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ И СТАНОВИЩЕ НА РЕЦЕНЗЕНТА

Имам лични впечатления от научната и преподавателската дейност на доц. Цветкова и мога категорично да заявя, че колегите ми във Факултета и в катедрата на ЮНЕСКО „Комуникация и връзки с обществеността, която ръководя вече 2 мандат, високо я ценят

като преподавател, учен и педагог и винаги са отчитали нейната изключително плодотворна дейност като академичен наставник на студентите.

Х. ИЗВОДИ

Цялостната картина на научната, академичната и преподавателската дейност на доц. д-р Милена Цветкова ми позволява да направя обективни изводи за качествата ѝ, а именно:

Притежава необходимата квалификация и задълбочени знания в научната област „3.5. Обществени комуникации и информационни науки“. Автор е на оригинални публикации, подпомагащи както реципрочните научни изследвания, така и учебно-академичния процес.

Умее да дефинира нови научни проблеми, да предлага нестандартни и иновативни решения на актуални и значими задачи като успешно генерира теория, методи и средства за решаването им.

Владее методите на научното прогнозиране и успява своевременно да възпроизведе и апробира изпреварващо знание.

Изградила е собствен подход и стил при формулиране на основните направления на учебната дейност и релевантните концепции, идеи и варианти за бъдещо развитие на научни и учебни интелектуални полета. Придобила е богат опит в индивидуалната и в екипната научноизследователска дейност.

Умее да организира и ръководи научноизследователски и учебно-педагогически дейности на високо методологично ниво.

Умее да интегрира теоретичните и приложните си приноси с потребностите на учебно-педагогическия процес. Системно и активно публикува новите си научни резултати, вдъхновява студентската аудитория за креативност и инициатива и работи за високия престиж на Софийския университет.

ХІ. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на гореизложеното категорично препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на доц. д-р Милена Цветкова званието „Професор“ в Софийския университет по направление 3.5 Обществени комуникации и информационни науки (журналистика – книгата като медия), обявен от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ в Държавен вестник, бр. 53, 18.06.2013 г.

София, 02.12.2013 г.

Проф. д-р Милко Димитров Петров,
рецензент от Научното жури